7/5151

ÇOK ÖNEMLİ

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Ankara

Sayı : B.15.O.APK.0.23.300- 1906
Konu : Yazılı Soru Önergesi

18819

14 ARALIK 2001

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ:T.B.M.M Başkanlığı'nın 04.12.2001 tarih vA.01.0.GNS.0.10.00.02-12446 sayılı yazısı.

Tokat Milletvekili Sayın M.Ergün DAĞCIOĞLU'nun tarafıma tevcih ettiği, 7/5151-12350 esas no'lu yazılı soru önergesi ile ilgili bilgiler TBMM İç Tüzüğünün 99. maddesi gereğince hazırlanarak ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Zeki ÇAKAN
Bakan

EKLER :
EK 1- Önerge Cevabı
(5 sayfa)

DAĞITIM:
Gereği :
T.B.M.M. Bşk.

Bilgi :
Başbakanlık
Devlet Bakanlığı
(Sn. Hüsamettin ÖZKAN)

7/5151

TOKAT MİLLETVEKİLİ SAYIN M.ERGÜN DAĞCIOĞLU'NUN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVABI
(7/5151-12350 Esas No'lu)

Soru 1:

Sözkonusu Doğu Anadolu Doğal Gaz Ana İletim Hattı ne aşamadadır? 2001 yılı ortalarında işletmeye alınması planlanmasına rağmen bugüne kadar gecikmesinin nedenleri nelerdir? Bu şekliyle işletmeye alınması ne zaman mümkün olabilecektir?

Cevap 1:

İran'dan, Türkiye'ye yılda 10 Milyar m^3 doğal gaz sevkiyatına ilişkin 22 yıl süreli Doğal Gaz Alım Satım Anlaşması 8 Ağustos 1996 tarihinde BOTAŞ ve İran Ulusal Gaz Şirketi (NIGC) arasında imzalanmıştır.

Bu anlaşmada sevkiyatların 1999 yılında 3 Milyar m^3 ile başlayarak 2005 yılında 10 Milyar m^3'e çıkması öngörülmüştür.

Anlaşmaya göre; İran tarafından sevk edilecek gazın mülkiyeti ve riski Türk-İran sınırında BOTAŞ Genel Müdürlüğü'ne geçecek, Türk-İran sınırına yakın ve İran topraklarında tarafların ortak mutabakatla belirledikleri standartlara uygun olarak kurulacak, yapım ve işletimi İran tarafının sorumluluğunda olan Ölçüm İstasyonunda ölçülecektir. Tarafların projelerindeki teknik ve idari hususlardaki gecikmelerden dolayı doğal gaz sevkiyatı Anlaşma'da belirtilen tarihte başlayamamıştır.

2 Ağustos 2000 tarihinde taraflar arasında imzalanan Zeyilname ile İran doğalgaz teslimatının başlangıç tarihi 30 Temmuz 2001 tarihi olarak belirlenmiştir.

Ancak, İran tarafı, İran'dan Türkiye'ye iletilecek olan doğal gazın ölçüleceği ve İran'ın sorumluluğundaki Bazargan'da kurulacak olan Ölçüm İstasyonu'nu İşletme Anlaşması'nda mutabakata varılan standartlara uygun olarak tamamlayamamıştır.

Ayrıca, Anlaşma'ya göre teslimatların başlayabilmesi için, boru hattının Türk-İran sınırını geçişi ile ilgili her türlü hususun, teknik ve hukuki açıdan çok önemli olan sınırdaki gaz teslim noktasının, teslim edilen gazın kalite ve miktar belirleme kriterlerinin, doğal gaz sevkiyat kontrol ve haberleşme kriterlerinin, gaz teslim-kabul tutanakları düzenleme

prosedürlerinin yer alacağı İşletme Anlaşması da Zeyilname ile aynı tarihte ve aynı anda imzalanmıştır. Türk tarafı olarak BOTAŞ Genel Müdürlüğü boru hattının kendi sorumluluğunda olan Türk topraklarındaki bölümünü 30 Haziran 2001 tarihinde tamamlamıştır.

BOTAŞ Genel Müdürlüğü tarafından hattın Doğubeyazıt'a kadar olan bölümü 29 Ağustos 2001 tarihinde kısım kısım doğal gaz ile doldurulmaya başlanmış ve 6 Kasım 2001 tarihinde gaz doldurma işlemi tamamlanarak, 11 Aralık 2001 tarihinde gaz arzına başlanmıştır.

Soru 2:

Hat üzerinde artan Doğal gaz talebi de dikkate alınarak, özellikle şehirlere güvenliği ve kesintisiz gaz arzı sağlanması mecburiyeti karşısında yer altı depolama tesisleri gibi ilave yatırımlar yapılabilmiş midir? Şayet yapılamamış ise bu durum erken ve güvenli gaz kullanımını nasıl etkileyecektir?

Cevap 2:

Ülkemizin coğrafik konumu ve iklim yapısı nedeniyle çoğu bölgelerimizde kış mevsimi soğuk ve uzun süreli geçmektedir. Dolayısıyla, şehirlerimizdeki yıllık doğal gaz kullanımının yaklaşık olarak %80'i ısınma amaçlı tüketim olarak gerçekleşmektedir. Buna karşılık yaz mevsiminde konutların doğal gaz kullanımları, yıllık miktarın %20'sine kadar azalmaktadır. Yaz-kış arasında böylesine büyük talep farkını dengeleyecek bir alım esnekliği Gaz Alım Anlaşmaları ile sağlamak mümkün değildir. Bu sebeple yeraltı doğal gaz depolama tesislerinin kurulması gerekmektedir.

Ancak, geniş kapsamdaki bu alt yapı yatırımları belli bir yatırım süreci gerektiren projelerdir. Bu itibarla LNG Terminalindeki stoklama kapasitesine ilave olarak BOTAŞ Genel Müdürlüğü'nün hızla yürütmekte olduğu bazı doğal gaz yeraltı depolama projeleri mevcuttur. Bunlar Kuzey Marmara ve Değirmenköy Doğal Gaz Yer altı Depolama Projesi, Tuz Gölü Doğal Gaz Yer altı Depolama Projesi'dir.

Tuz Gölü Doğal Gaz Yeraltı Depolama Projesi

Kışın konutların oluşturduğu pikleri karşılayabilmek maksadıyla Tuz Gölü'nde yeraltı depolama tesisi yapmak için "Mühendislik ve Müşavirlik" ihalesine çıkılmıştır. Sözkonusu

ihale, Tuz Gölü'nde yapılması planlanan Yeraltı Deposunun mühendislik çalışmalarının ve ÇED Raporu'nun hazırlanmasını içermektedir. Bu ihale sonuçlandırılmış olup, 20 Temmuz 2000 tarihinde Konsorsiyum ile Mühendislik Sözleşmesi imzalanmış ve çalışmalara başlanılmıştır. Sözleşme imzalanan Konsorsiyum sismik ve sondaj işlerini yaptırmak üzere TPAO Genel Müdürlüğü ile bir anlaşma imzalamıştır. Bu kapsamda 73 km^2 alan için 3 boyutlu jeofizik çalışması bitirilmiş ve 1500 m'lik 2 araştırma sondaj kuyusu açılmıştır. Mühendislik ve ÇED hizmetlerinin Mayıs 2002 tarihinde tamamlanması ve 2002 yılının ikinci yarısında inşaat ihalesine çıkılması planlanmaktadır. Bu aşamada Konsorsiyumdan Müşavirlik Hizmeti de alınacaktır.

Kuzey Marmara ve Değirmenköy Doğal Gaz Yeraltı Depolama Projesi

TPAO Genel Müdürlüğü ile BOTAŞ Genel Müdürlüğü arasında, 21.07.1999 tarihinde orijinal rezervuar kapasitesi 3.7 BCM olan K. Marmara (Silivri) doğalgaz sahasının ileride depo olarak kullanılması amacıyla "Doğalgaz Depolama ve Yeniden Üretim Hizmetleri" sözleşmesi imzalanmıştır. Bu antlaşmaya göre; TPAO, rezervuar içerisindeki gazın 1.648 BCM'lik bölümünü üretmeyecek, bu gaz depoda yastık gaz fonksiyonunu görecektir. BOTAŞ bu yastık gaza karşılık olarak TPAO Genel Müdürlüğü'ne 7 yıl içerisinde yaklaşık 150 Milyon USD ödeyecek ve TPAO Genel Müdürlüğü'nün tek müşterisi olacaktır. Bu paranın şimdiye kadar 55 Milyon USD'ı TPAO Genel Müdürlüğü'ne ödenmiştir.

Sözkonusu depoya 1.3 Milyar m^3 doğal gaz depolanacaktır. Buna bağlı olarak aynı sözleşme kapsamında, Değirmenköy sahasının depoya dönüşümü de gerçekleştirilecek ve deponun işletme gazı kapasitesi 300 Milyon m^3 olacaktır. Yüzey tesisleri aynı yerde kurulacak ve tesisin toplam yıllık işletme gazı kapasitesi 1.6 BCM olacaktır.

İki kuruluş arasında yapılan revize sözleşmeye göre; K. Marmara ve Değirmenköy Gaz Sahaları, 2005 yılında depolama amaçlı kullanılabilecektir.

Tarsus Doğalgaz Yeraltı Depolama Projesi

Tarsus'ta yeralan bu projede bir taraftan yeraltı deposu oluşturulurken, diğer taraftan tuz yataklarındaki oluşturulan bu depolardan çıkarılan tuzlu su, boru hattı

vasıtasıyla Şişecam Soda Sanayi'nin tesislerine gönderilerek proses edildikten sonra, camın ham maddesi olan soda elde edilecektir. Bu projeyle ilgili olarak Şişecam Soda Sanayi yetkilileri ile BOTAŞ arasındaki görüşmeler sürdürülmektedir.

Soru 3:

Doğal gazdan Tokat'ın nasıl istifade edeceği konusunda herhangi bir ön hazırlık çalışması yapılmış mıdır? Yaklaşık 55 km. uzunluğundaki Sivas-Tokat branşman hattının mevcut ihale kapsamında inşa edilmesi ise ne zaman mümkün olacaktır?

Cevap 3:

Yeni sözleşmeleri imzalanan dağıtım hatları kapsamında Tokat İlimiz yer almamaktadır. Tokat İlimize Sivas'a bırakılan branşman vanasından gaz götürülmesi mümkün olabilecektir.

Soru 4:

Tokat İli'ne neden Doğu Karadeniz için bırakılan 24"lik Sivas çıkış vanasından doğal gaz arzı planlanmıştır?

Cevap 4:

Doğu Karadeniz İletim Hattı için Sivas'ta branşman vanası bırakılmamış olup, Erzincan'da 24"lik bir branşman vanası bırakılmıştır. Bu vanadan alınacak branşman hatları ile Gümüşhane-Bayburt-Trabzon ve Rize İllerimize gaz götürülmesi planlanmaktadır.

Soru 5:

Gerçekleşme süresi, maliyet ve kullanım pratikliği açısından doğal gaz çıkışının Artova, Sulusaray, Yeşilyurt, Zile İlçelerine Sivas yönünden, Reşadiye, Başçiftlik, Niksar ve Erbaa gibi İlçelerimize Amasya yönünden ikili olarak gaz çıkışı verilmesi mümkün olmaz mıydı? Tokat merkezi ile Almus ve Turhal İlçelerimiz ise zaten her iki tarafa eşit uzaklıkta bulunmaktadır.

Cevap 5:

Tokat İli, Doğu Anadolu Doğal Gaz İletim Hattı kapsamında gaz verilmesi öngörülen İllerimiz arasında yeralmakla birlikte teknik açıdan bu ilimize gazın götürülmesi için iki alternatif bulunmaktadır. Bunlardan biri Doğu Anadolu Doğal Gaz İletim Hattı'ndan

(Şarkışla'nın yaklaşık 30 km doğusundan) bir branşman alınarak yaklaşık 110 km'lik bağlantı hattı ile diğer alternatif ise Samsun-Ankara Doğal Gaz İletim Hattı'ndan bir branşman alınarak Amasya üzerinden ve Turhal ile Zile İlçeleri arasından geçerek Tokat İli'ne doğal gaz arzının sağlanmasıdır. Bu alternatiflerden teknik ve ekonomik değerlendirme neticesinde en uygun olanı tespit edilerek ihale edilecektir.

Soru 6:

Doğal gazın Tokat'a getirilmesi konusunda meydana gelebilecek küçük bir gecikmenin yöreye ve Tokat sanayisine rekabet gücünün azalması, yatırımların durması ve varolan yatırımların kapanması gibi olumsuz bir takım sonuçları olacağı dikkate alınmış mıdır?

Soru 7:

Doğal gaz nispeten ucuz enerji demek olduğundan (aynen 4325 sayılı OHAL kalkınmada öncelikli yörelerde istihdam yaratması ve yatırımların teşvik edilmesi ile 193 sayılı gelir vergisi kanunda değişiklik kanununun olumsuz etkileri gibi) bu imkanlardan faydalanan illerdeki maliyet hesapları ile Tokat'taki maliyet hesapları birbirine benzemeyecek ve rekabet edilebilmesi mümkün olmayacağından sonuçta yine zarar gören Tokat tüccar ve sanayicisine telafi edici hangi desteği vermeyi düşünüyorsunuz?

Cevap 6-7:

Hedefimiz doğal gazı tüm illerdeki sanayicimizin kullanımına en ekonomik, en uygun şartlarda ve uygun zamanlarda sunmaktır. Tabii planlamalar yapılırken doğal gaz ithalat durumu, yatırım süreçleri, yatırımların en ekonomik şekilde yapılması ve yatırımların yapılması için gerekli finansman ihtiyacı, bölgelerin doğal gaz talep potansiyeli önem arzetmektedir. Bu hususlar dikkate alınarak ve belirli bir plan dahilinde bölgelere doğal gaz arzı sağlanmaktadır. Bu nedenle, ülkemizin bazı bölgeleri, diğerine göre doğal gazı daha önce veya sonra kullanabilmektedirler. Halihazırda doğal gazı ülke geneline yaygınlaştırmak için gerekli olan ana iletim hatlarının büyük bölümü tamamlanmıştır. Kademeli olarak da doğal gaz arzı artmaktadır. Tokat ilindeki sanayicilerimizin doğal gaza geçiş isteği ve yörenin doğal gaz potansiyeli Tokat İlinin doğal gaza kavuşmasını hızlandıracaktır.